

A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet Országos Szolgáltatás-módszertani Koordinációs Központjának, illetve jogelődeinek munkatársai a folyton változó társadalmi viszonyok által felvetett újabb és újabb problémák érzékelésén, megvitatásán, reagálási-megoldási javaslatok kidolgozásának generálásán kívül mindig fontos feladatuknak tartották a területen már működő színvonalas, mások számára is átvehető egyedi szakmai megoldások összegyűjtését és közkinccsá tételét. Ennek az elvnek a jegyében hirdettük meg a korábbi években a „Ti hogyan csináljátok?” és a „Jó gyakorlatok a gyermekvédelemben” című pályázatainkat, és mutattuk be a legjobb díjazott projekteket a Kapocsban. Mostani számunkban egy olyan tematikus összeállítást közlünk, mely a gyermekvédelem határterületén elhelyezkedő és a szakemberektől a hétköznapiakban sokszor különleges professzionális eszközök alkalmazását igénylő problémakörrel, a sérült, fogyatékkal élő gyermekek és családjaik megsegítésének lehetőségével foglalkozik. A három írás egymást kiegészítve mutat példát arra, hogyan lehet a gyermekvédelmi ellátás különböző szintjein gondozott gyermekek eltérő élethelyzetéhez alkalmazott támogatást nyújtani sok-sok találékonysággal, kreativitással, szervezéssel, esetenként civil bátorsággal, esetenként pedig – mint a „Segítő kéz” program példája mutatja – az intézményi lehetőségek határait tágítva.

Schmidt Monika - Sápiné Virág Andrea

„Teszünk, tehát leszünk”

– a Szülők Fóruma Egyesület korai fejlesztő szűrőprogramja Százhalombattán

Az egyesületről

A Szülők Fóruma Egyesületet 1991-ben hozták létre egészségkárosodott gyermekek szülei Százhalombattán. Kiemelten közhasznú szervezetünk fő célkitűzése a megváltozott fejlődésmentű emberek – gyermekek és felnőttek – személyre szóló megsegítése, rehabilitációja, érdekvédelme, de az évek múlásával egyre hangsúlyosabbá válik civil tanácsadó szolgáltatásunk is.

Szolgáltatásaink

Szakmai, esélyegyenlőségi-érdekképviseleti tevékenységünk keretében a következő legfontosabb szolgáltatásokat nyújtjuk elsősorban Százhalombatta lakosságának, de egyedi szerződés alapján Erd, Diósd, Budaörs és Törökbálint területén is:

Korai fejlesztés

A születés előtt, alatt és közvetlenül utána károsodott, vagy egyéb problémákkal küzdő csecsemők európai szintű megsegítése az élet első heteiben kezdődik. Az idegrendszer biológiai sajátosságaiból következik, hogy minél korábbi időpontban indul a fejlesztés, annál eredményesebb lehet.

Konduktor, gyógypedagógus, Dévényféle szakgyógytornász, pszichológus napjaink szakmai elvárásainak megfelelően, teammunkában nyújt segítséget a csecsemők számára. A kisgyermeket szülei hozzák a foglalkozásokra. Ha szükséges, a szülők pszichológiai támogatásban részesülnek.

Integrációs fejlesztő családi napközi

A család egészének jelentenek nehézséget az olyan mérvű idegrendszeri sérülések, genetikai problémák, melyek nem teszik lehetővé a gyermekek számára a bölcsődei, óvodai elhelyezést, hiszen az édesanyák nem tudnak ismét elhelyezkedni a munka világában. Ezért a szülők kérésre hoztuk létre integrációs fejlesztő családi napközinket, mely 8, egy év fölötti kisgyermek számára biztosít gyógypedagógussal, óvónővel és további fejlesztő szakemberrel szakszerű ellátást.

Konduktív pedagógiai fejlesztés

Szervezetünk a kiemelkedően közhasznú minősítést a mozgássérült gyermekek önkormányzattól átvállalt fejlesztéséért kapta meg. Mivel Százhalombattán a mozgássérült gyermekek fejlesztése nem intézményhez kötött, egyesületünk utazó konduktív pedagógiai fejlesztést nyújt. Addig kíséri a gyermekek életútját, ameddig csak szükség van rá, a korai fejlesztéstől az óvodán át az iskolai évekig. A konduktív pedagógia rendkívül jó hatásfokkal alkalmazható mozgássérült felnőttek rehabilitációjában is, baleset vagy idegrendszeri trauma után. Egyesületünk ezt a feladatot is ellátja.

Részképességzavaros gyermekek gyógypedagógiai fejlesztése

Egyesületünk gyógypedagógusa foglalkozik a tanulási zavarokat, az olvasás és írás zavarát mutató gyermekek fejlesztésével. Az időben nyújtott segítséggel a gyermekek teljes életet élhetnek, nem indul kudarcokkal az iskolai életük.

OEP által finanszírozott gyógyújszás foglalkozások

A mozgásszervi problémák, elhízás, hiperaktivitás és gyakran a figyelmi zavarok is eredményesen gyógyíthatók a HRG-gyógyújszással. Az általunk képviselt szülőcsoport gyakran küzd anyagi nehézségekkel, ezért létfontosságú, hogy ezt a szolgáltatást térítésmentesen, OEP finanszírozással tudjuk nyújtani. A halmozottan sérült gyermekeink mellett fel-

vállaltuk asztmás és felső légúti beteg gyermekek védelmét is. Képzett hidroterapeutánk gyógyújszást tart nekik hetente kétszer, illetve Egyesületünk a nyári szünetben barlangterápiát szervez számukra.

Súlyosan-halmozottan fogyatékos fiatal felnőttek nappali ellátása

A már megszerzett ismeretek, mozgások fenntartását, a társadalomba való beilleszkedés képességének megszerzését szeretnénk segíteni ezzel a szolgáltatással, terápiás nappali ellátás keretében. 10 fő, önellátásban akadályozott fiatal tudunk ellátni, könnyítve ezzel a szülők terheit.

Mentálhigiénés szülősegítő szolgáltatás

A 2010-es év végén kezdte meg működését a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. Támogatásuknak köszönhetően tudunk felkérni két pszichológus szakembert arra, hogy segítsenek a fogyatékos gyermeket nevelő szülőknek lelki traumáik feldolgozásában.

„Születéstől felnőttkorig” konferencia

Lassan már hagyománynak tekinthető a fogyatékos személyekkel való törődés és fejlesztés témáját felvállaló konferenciánk megrendezése, hiszen 2012-ben már kilencedik alkalommal került rá sor. A helyszín a kistérségen, megyén belül változó. A civil szervezeti és önkormányzati ágazatból egyaránt érkező érdeklődők száma általában meghaladja a százat.

Publikáció

Egyesületünk 2003 óta adja ki a Szivárvány - a Segítők lapja című magazint. Témája a fogyatékosügy és az esélyegyenlőség, szülőknek, szakembereknek, érdeklődőknek egyaránt.

A magazint pályázati forrásból hozzuk létre. A szokásos negyedéves megjelenésen túl gyakrabban lenne rá igény – ezt azonban csak aktuális pályázati nyeremények esetében tudjuk teljesíteni. Ilyen volt az FSZK által támogatott szülősegítő szolgáltatások szakmai tájékoztatója, 2011-ben.

Az egyedi rehabilitációs, érdekvédelmi-esélyegyenlőségi tevékenység mellett az idők folyamán egyre erőteljesebben rajzolódott ki egyesületünk munkájának másik oldala, a civil szervezeteket segítő, koordináló szerep is. A közel két évtized sikeres működése nemcsak feljogosít bennünket, de kötelességünk is teszi, hogy támogassuk a civil szervezeteket.

Ezen tevékenységünk legfontosabb megvalósulási formái:

- *A hazai pályázatok figyelése, pályázati tanácsadás*
- *Konzorciumban való együttműködések*

Szervezetünket szívesen kéri fel civil partnereink – büszkén mondhatjuk, hogy megbízható, a vállalt feladatokat jól teljesítő szervezetként ismernek minket a régióban.

- *Képzések szervezése* civil szervezetek tagjai részére a sikeres civil működéshez nélkülözhetetlen ismeretek – pl. adományszervezés, kommunikáció – témakörében.

- *Kistérségi Szociális Klub*

Az egyesület által vezetett klub jó példa a működés két fontos elemének ötvözetére. A klub a térség hátrányos helyzetűekkel foglalkozó gyógypedagógiai és rehabilitációs szervezeteit évente egyszer konferencián tömöríti, együtt a civil szervezeti működést tanácsadással is segíti, fejleszti.

Százhalombatta város önkormányzata több alkalommal kérte az egyesületet arra, hogy legyen partnere az esélyegyenlőség javításában, s az ágazati együttműködés kialakítása, fejlesztése terén. Ezt a sokrétű tevékenységet elsődlegesen az egye-

sületnél alkalmazotti vagy vállalkozói formában dolgozó 2 gyógypedagógus, 2 konduktor, 1 Dévény-szakgyógytornász, 1 óvónő, 2 szociális asszisztens, 1 gyógypedagógiai asszisztens, 2 technikai munkatárs, 1 adminisztrátor, 1 pszichológus, 1 HRG-gyógyújszás oktató és 5 önkéntes munkatárs végzi. Esetenként, különböző programokra együttműködés keretében más szervezetek szakembereit is bevonjuk.

Szolgáltatásaink jelentős része térítésmentes. Esetenként az OEP, máskor a civilszervezeteknek juttatott egy százalékos adófelajánlás terhére tudjuk ezt biztosítani. A családi napközi szolgáltatásra igénybe vesszük az állami normatívát, így ezt a napközbeni gyermekfelügyeleti formát önköltségi áron biztosítjuk az igénylőknek. Ezt a szolgáltatást az önkormányzat is támogatja.

Százhalombatta a korai fejlesztés területén is élenjárónak számít, hiszen évek óta egyre nagyobb figyelmet és forrást biztosít az Önkormányzat a korai fejlesztésre.

A „Teszünk, tehát leszünk” szűrőprogram háttére

A Szülők Fóruma Egyesület egyik legfontosabb tevékenysége a hiánnyal vagy hátránnyal születő gyermekek normál fejlődésmenetének visszaállítása. Ez elsősorban humánus kötelessége a társadalomnak, de a gazdasági összefüggések sem elhanyagolhatók.

A korai fejlesztés a gyermek első 5 évében kapott speciális terápia, amely a gyermek igényei

alapján irányulhat a mozgás, beszéd, látás, hallás területére vagy komplex fejlesztésre. Az utóbbi időben ezen belül is gyakran beszélnek az első három évről, mint kitüntetett időszakról.

Az idegrendszer sajátosságaiból eredően minél fiatalabb a gyermek, annál eredményesebb a fejlesztés. Ennek oka az idegrendszer plaszticitása, ami azt jelenti, hogy bizonyos területek sérülése miatt egyéb terület átveheti, megtanulhatja és koordinálhatja azt a funkciót, amely egyébként sérült. A ténylegesen időben nyújtott korai fejlesztés eredményezheti a gyerekek gyors, és sok esetben teljes rehabilitációját, mellyel nem csak a testnevelés órán mutatott ügyetlenség, hanem a tanulási, magatartás és figyelmi zavarok is megelőzhetők.

Az életkori behatárolás mellett a korai fejlesztés másik sajátossága, hogy a család, leginkább az édesanya nélkül nem végezhető eredményesen. A csecsemő nem tárgy, amit a szakember megjavít, hanem az anyával szimbiózisban vagy komoly kötődésben élő lény. A terapeuta a gyermeket az édesanya jelenlétében fejleszti, gyakran „az ő kezén keresztül”. Mivel ennek a „szelíd” terápiás módszernek elengedhetetlen feltétele a probléma korai felismerése, a Szülők Fóruma Egyesület 2011-ben több mint 500, öt évnél fiatalabb gyermek szűrését szervezte meg Százhalombattán.

Összefogás a szűrés lebonyolítása érdekében

Évek óta tervezett korai fejlesztő szűrő munka kezdődött Százhalombattán 2011 februárjában, nyugat európai minta alapján. A hangsúly a különböző területek szakembereinek összefogásán, együttműködésén van. A cél az, hogy az eltéréseket minél korábban felfedezzék a szakemberek, s így a fejlesztés minél hamarabb megindulhasson, minél teljesebb, jobb eredményt ígérve.

Mivel a korai fejlesztés az életkor sajátosságai miatt csak komplexen valósítható meg, fontos volt bevonni a szűrésbe az egészségügy, a pedagógia és a gyógypedagógia területén dolgozó szakembereket is. A csecsemő reakciójában még minden mindennel összefügg, így a hatékony diagnózist csak közösen, interdiszciplinárisan lehet megadni.

A vizsgáló csapat a város gyermekorvosai, védőnői és a Szülők Fóruma Egyesület szakemberei alkották, speciális nehézségek esetén pedig gyermekneurológus, ortopéd orvos és pszichológus egészítette ki.

A tavalyi évben 525 fő, öt év alatti gyermek vizsgálata történt meg Százhalombattán.

A gyermekeket a védőnők hívták be a Védőnői Szolgálat tanácsadó szobájába, ahol várakozás nélkül, kellemes környezetben, gyógypedagógus és mozgásfejlesztő szakember vizsgálta meg őket.

A tapasztalatok szerint a szülők szívesen fogadták a szűrővizsgálatot, hiszen ha minden teljesen rendben volt, őszinte dicsérettel mehettek haza a megváltozott fejlődésmenetű gyermekeket ismerő szakemberektől. Sok esetben ezek a szavak a szülői kompetencia érzését erősítették, így a család szempontjából fontosak voltak.

A megvizsgált 525 gyermekekből összesen 121 volt, aki semmilyen további segítséget nem igényelt.

A team tagjai 254 kisgyermek szüleit látták el életmódbeli tanácsokkal, melyekkel számos, az életminőséget befolyásoló tényezőt lehet korrigálni, mint például a lúdtalp, hanyag tartás, vagy bizonyos magatartási problémák.

Több esetben a mozgásfejlesztő szakember enyhe mozgásfejlődési elmaradást észlelt. A fejlesztéshez az édesanyáknak olyan játékos tornafeladatokat tanított, melyeket a mindennapokban végezve a gyermek mozgásának harmonizálását, a normál fejlődési menet visszaállítását lehet elérni.

A gyermekek szempontjából a legjobbnak az édesanya kezén és személyiségén keresztül nyújtott fejlesztést tartjuk. Nemcsak a zavarok tűnnek el, melyek gyökerében sok esetben bizonyos primitív reflexek fennmaradása áll, hanem a közös játék és torna közben az anya-gyermek kapcsolat is fejlődik. Erősödik az összetartozás érzése is – a sikerélmény nem marad el. Mozgásfejlesztő szakemberként is az a szakmai meggyőződésünk, hogy a szülő-gyermek kapcsolatba harmadikként csak abban az esetben kell beavatkozni, ha a gyermek állapota ezt feltétlenül indokolja.

A vizsgált gyermekek közül 93-an kaptak gyermekneurológiai ellátást. Az esetek nagy részében a szakorvos a szülőket tanította, de esetenként különböző terápiákat is elrendelt, melyek többségét a Szülők Fóruma Egyesület nyújtotta a Dévény Anna-féle manuális terápiában, a konduktív pedagógiában, a gyógypedagógia területein, a szülői kompetencia fejlesztésében járatos szakemberek segítségével.

Gyermekorvosok visszajelezték nekünk, hogy a szűrést követően kevesebb kisgyermeket kellett városon kívüli ellátásra küldeniük, mint az előző években, illetve a gyermekek sokkal hamarabb helyrejöttek. Ez az időben nyújtott, közös, korai fejlesztés eredménye.